

George Enescu

CANTABILE ȘI PRESTO

pentru flaut cu acompaniament de pian
(transcripție pentru violă și pian)

Ediție de
Ion Bogdan Ștefănescu (flaut)
Verona Maier (pian)
Ginetta Bănică (violă)

GRAF[©]ART

Prefață

M-a bucurat nespuse solicitarea primită din partea editurii Grafoart de a îngriji publicarea uneia dintre cele mai apreciate piese din repertoriul flautistic, *Cantabile și Presto* de George Enescu, repusă astfel în circulație, în sec. al XXI-lea. Până în prezent, toate tipărițiile răspândite au preluat modelul propus de editura pariziană Enoch & Cie., un text care, în partea de *Presto*, abundă în alterații de precauție. A fost și cazul variantei românești publicate la Editura de Stat pentru Literatură și Artă, în 1956. Este cunoscut faptul că însuși Enescu, din meticulozitate exacerbată, practica acest tip de scriitură, întâlnit, cu obstinație, și în simfoniile lui Bruckner. Însă, pentru un ochi avizat al timpurilor noastre, tipărițiile alterațiilor din armură asupra notelor pe care le desemnează, fără a fi notate în paranteză, cu rostul unor precauții, devine redundantă. Așadar, am considerat că misiunea mea imediată este aceea de a elibera atât textul flautului, cât și cel al pianului, de un anumit reflex al vremurilor trecute.

Apoi, faptul că am cântat această minunată lucrare de zeci de ori, la vârste diferite, cu o tehnică îmbunătățită cu fiecare an de studiu, mi-a întărit concepția pe care am avut-o încă de la bun început asupra acestei muzici, pe care cred că o simt ușor diferit față de alți interpreți, datorită șansei de a fi crescut sub influența folclorului românesc, folclor pe care Enescu l-a preluat, decantat și stilizat printr-o desăvârșită alchimie, imprimând un suflu original muzicii sale.

Pentru o interpretare firească a părții **Cantabile**, cei doi interpreți trebuie să-și însușească stilul parlando-rubato, o particularitate cu totul specială pe care muzica tradițională românească o are, un stil care presupune să „povestești” cu instrumentul, să obții maleabilitatea unei fraze rostite, cu tot ce implică arta oratoriei în cele mai fine detalii referitoare la dinamică, intonație, culoare și, mai ales, la flexibilitatea tempoului. De aceea, mi-am permis să adaug anumite indicații semantice sau sugestii asupra fluidității și maleabilității unor ritmuri care să confere un plus de firesc piesei. Sigur că cei care intuiesc de la prima citire complexitatea textului enescian pot considera aceste suplimentări de notație ca fiind superflue, dar experiența mea pedagogică și sutele de interpretări pe care le-am ascultat m-au determinat să îndrăznesc a face acest gest.

Tot ce este în plus față de notațiile enesciene este pus în paranteză, tocmai pentru a da interpretului o imagine cât mai curată asupra textului original. Am adăugat și câteva respirații, de asemenea notate în paranteză, pe care le consider esențiale în realizarea finalului părții *Cantabile*, respirații ce capătă sens doar prin asumarea agogicii indicate cu săgeți care sugerează o ușoară relaxare a tempoului, așa cum, în debutul piesei sau pe parcursul acesteia, săgețile au rolul de a releva elasticitatea tempoului, o anume unduire, asemenea unei trestii înviorate de o lină suflare de vânt. Și, încă o sugestie, menită să atragă atenția asupra unor rafinate dinamice, cum se întâmplă, bunăoară, în măsurile 36-38, în care **sf**-urile notate de Enescu ar trebui interpretate în contextul general al dinamicii de **mp**, asemenea unor tresăriri sau oftaturi, nicidecum declamativ.

De asemenea, și în **Presto**, în afara a cinci momente clare de **f** și chiar **ff**, unele fulgurante, altele mai ample, transpar discreția, sensibilitatea și delicatețea personalității genialului compozitor, discursul desfășurându-se în nuanțe fine indiferent de registru (**pp**, **mp**, **mf**), cu ușoare pendulări dinamice, care dau viață, asemenea respirațiilor poetului sau schimbărilor de lumini și umbre în arta plastică.

Așadar, în ciuda cavalcadei impuse de tempoul alert prin care muzicienii își demonstrează agilitatea degetelor și articulației, cei doi interpreți trebuie să dea dovadă de o lejeritate subtilă și de o rafinată maleabilitate a gestului fixat parcă pe o țesătură sensibilă de borangic, estompând în unele cazuri reflexele de moment în fața reliefului scriiturii sau potențând, în altele, efuziunile pline de culori pasionale.

Ion Bogdan Ștefănescu

Flautist, dirijor și profesor la Conservatorul din Paris, **Paul Taffanel** (1844–1908) a fost una dintre personalitățile majore ale școlii franceze de flaut. Considerat întemeietorul tehnicii moderne a instrumentului, el a influențat decisiv repertoriul și stilul flautistic al epocii. Dedicarea de către George Enescu a lucrării *Cantabile et Presto* exprimă admirația compozitorului pentru autoritatea sa artistică și pedagogică.

Matei Bănică

Cantabile și presto pentru flaut și pian se distinge prin finețea țesăturii sonore. Prima parte, *Cantabile*, se bazează pe două elemente tematice, dezvoltate în spirit improvizatoric într-un flux de nuanțe și prin pasaje tematic ornamentate.

Arpegiile discrete ale pianului susțin melopeea flautului solist. O scurtă introducere face conjuncția cu *Presto*-ul, conceput ca o mică piesă de virtuozitate, utilizând intens lejeritatea staccaturii duble, arpegiile legate, registre particulare, toate specifice flautului. Această parte este generată de un mic fragment melodic ce se dezvoltă spre o sclipitoare încheiere.

Calitățile deosebite ale lucrării îi asigură un loc de cinste în repertoriul flautiștilor, fiind adesea prezentată în cadrul recitalurilor.

Wilhelm Berger

În seria pieselor de concurs la Conservatorul parizian, Enescu a scris în 1904 *Cantabile și Presto*, o pagină reluată de-a lungul timpului de mulți virtuozii ai flautului. Îmi pare că cele două părți ale lucrării nu se potrivesc chiar desăvârșit una cu cealaltă: *Cantabile* oferă o încântătoare melodie, de remarcabilă invenție și larg suflu, în timp ce *Presto* pare mai curând produs spre a oferi instrumentistului ocazia să se pună în valoare, cântând repede și precis foarte multe șaisprezecimi. Nici planul tonal nu este prea convingător: prima jumătate, cea cantabilă, este în *Mi bemol major*, a doua, cea rapidă, în *sol minor*. Apare ca și cum cele două jumătăți nu ar fi fost concepute spre a sta împreună. Și adevărul este că instrumentistul, mai ales unul de reală calitate, se pune mai mult în valoare în splendida melopee, decât în grăbilele și relativ convenționalele pasaje ale *Presto*-ului. Cum era de așteptat, fantezia armonică și chiar calitatea scriiturii pianului acompaniator sunt și ele mai evidente în prima jumătate.

Este mai presus de îndoială cunoașterea compozitorului asupra posibilităților instrumentului principal și așa zice că, în acest sens, cel mai elocvent lucru este măiestrita exploatare a registrelor flautului, încă o dată: mai ales în *Cantabile*. Cât timp vor exista flautiști, piesa va fi mereu reluată.

Pascal Bentoiu

George Enescu tânăr (~1900)
sursa: Grafoart ©2026

À Monsieur Paul Taffanel

CANTABILE ȘI PRESTO

CANTABILE

George Enescu

Andante ma non troppo

Flûte

Piano

mf *expressif et lié*

p *fondu*

Rec. * Rec. * Rec. *

4

un peu retenu,

p

Rec. * Rec. * Rec. * Rec. *

7

hésitant

Rec. *

PRESTO

48

Musical score for measures 48-53. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features dense chordal textures with slurs and dynamic markings: *f* (forte) at measure 48, *ff* (fortissimo) at measure 51, and *ped.* (pedal) markings with asterisks at measures 48, 50, 51, and 53. The key signature has two flats and the time signature is 2/4.

54

Musical score for measures 54-58. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic accompaniment with eighth notes and slurs. The key signature has two flats and the time signature is 2/4.

59

Musical score for measures 59-63. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic accompaniment with eighth notes and slurs. Dynamic markings include *mp léger* (mezzo-piano, light) at measure 59 and *p* (piano) at measure 60. The key signature has two flats and the time signature is 2/4.

64

Musical score for measures 64-68. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic accompaniment with eighth notes and slurs. The key signature has two flats and the time signature is 2/4.